

Г О В О Р

ПРЕДСЕДНИКА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ ДРАЖИМИРА МАРУШИЋА НА
СВЕЧАНОЈ АКАДЕМИЈИ ПОВОДОМ ОБЕЛЕЖАВАЊА 50. ГОДИШЊИЦЕ
ПОБЕДЕ НАД ФАШИЗМОМ

Поштовани пријатељи, другарице и другови борци,
драги суграђани!

Педесет је година од када је највеће зло овог века -
- фашизам сатеран у јазбину са жељом да му из ње више никада
ни реп не извири. Јер та ала је за само неколико година
однела преко 50 милиона живота, разорила градове и државе,
затирала читаве народе. На списку за тотално уништење беху
и Срби. Зато је за нас ово велики дан. Јер још трајемо,
мада поново притиснути стрепњом због васкрсавања злих авети
над овом земљом и њеним народом.

Много тога смо прогурали за ових педесет година.
Успешно или правећи грешке, али ишло се напред и били смо
убеђени да радимо најбоље. Горак пораз дошао је са сазнањем
да је најлабавија карика била управо она у коју смо највише
веровали - братство и јединство народа Југославије. Јер,
историја се поиграла и ставила на проверу државу у коју
смо се заклињали. Та држава није издржала, а ми се још
увек питамо где смо погрешили. Највећа је грешка, изгледа,
била то што нисмо довољно поштовали себе, увек се више
трудећи да што већу љубав и поштовање искажемо другима,
не питајући се никад зашто тако чинимо и шта тиме добијамо.

Али, ако смо као народ често наивно грешили у миру,
остаје чињеница да нам је свако војевање било светла образа,
да смо се увек супротстављали агресору, увек слободу супро-
тстављали ропству, ценећи је више од живота. На овој земљи

голоруки народ се супроставио и крвавом мачу фашистичке сатане, и то је истина која никада није, нити би смела бити, сметнута с ума.

Ослободилачки покрет једне брдовите земље на Балкану учинио је међу првима оно што су се и много већи устручавали, попуштајући немачком експанзионизму. Голоруки радници и сељаци схватили су одмах коме фашисти црну књигу пишу и да би свако попуштање, свака дипломатија иза кулиса била само одлагање судњег дана, срамно робовање странцу у сопственој земљи. Зато су партизански борци и победоносне битке народноослободилачког покрета у тадашњој Југославији, одавно ушле у легенду. И ма колико да данас има и оних који би да умање узвишеност такве борбе, легенда се не може избрисати јер су јој темељи дубоки јер јој је душа у народу. Како иначе објаснити да Косово поштујемо већ шест векова, да српске устанке славимо и после скоро двеста година, да не заборављамо чак ни кости наших великих предака који су нас задужили највећом светињом - слободом. Зато се не могу, и не смеју, заборавити ни јулске пушке 1941, ни све потоње победе, нити цена којом су плаћене. Не могу се заборавити ни Ужичка република, ни Дрина и Сутјеска, ни Крагујевац и да не набрајам - довољно је да се сетимо нашег спаљеног Милановца.

Народно ослободилачки покрет, партизанске борбе на Балкану задивиле су свет. Дивили су се пркосу и херојству

голоруког народа. Али је том истом свету дуго требало да му пружи руку, да му помогне. Данас су Балкан и некадашња Југославија поново арена са много надобудне публике која навија са светских трибина и којој ратне страхоте изгледа нису много страшније од добро режираног филма за разбијање доколице. Да ли је могуће да их историјско искуство није дозвољало памети?

Ја ли то игра судбине да педесетогодишњицу једне велике победе обележавамо бдијући над поновном опасношћу, која дуго већ није само наговештај, јер је неколико милиона Срба већ осећа на својим ранама и гробовима?

Где смо то погрешили ми који смо се пре пола века овенчали славом победника? Где је погрешила земља у којој је од 15 милиона становника, у гробу завршило њих милио и седамсто хиљада - 300 хиљада бораца, а остало старци жене и деца? Где је погрешило народ чији су најмилији завршавали у плинским коморама, са ексерима у главама, разлупаним лобањама, одсеченим удовима? Ко то смеде да сруши Јасеновац, а да му глава остане на раменима? Које смо то веровали и да ли смо научили које више никада не треба веровати?

Погрешили смо што смо ћутали. Победа је била заједничка и слобода је била заједничка, али жртве нису биле подједнаке. Пристали смо да прећуткујемо да смо највише гинули јер смо највише пркосили, јер смо били на истом списку као и Јевреји и цигани. Проналазили смо непријатеље

и где их није било, али нисмо упирали прстом у гују коју смо 50 година гајили у недрима и која је једва чекала кад ће поново да нас уједе. Пристајали смо да прећуткујемо или тек успут поменемо како су нас затрпавали у јаме, и зато смо доживели да нам их опет копају. Пристајали смо да ћутимо о српским јунацима, о Такову и Тополи, о Косову. Такав грех потомства се скупо плаћа. Ми смо, искрено верујемо, коначно то схватили. И чинимо све да исправимо грешку.

Многи, на жалост, у том настојању одлазе у другу крајност, упадају у нови грех, омаловажавајући огромну жртву и заслужену славу оних који су победом у Другом светском рату донели полувековну слободу и изградили ову земљу. Знам да је сваком од тих великих поштених бораца тешко пала пропаст Југославије за коју су изгарали свим срцем. Сигуран сам да је мало ко од њих могао тако шта икада да претпостави. зато данас сви заједно ојачавамо темеље националног поноса и истрајности, сопственог идентитета потврђеног кроз историју. Ко зна да ли би тако било да нас није поново притисла мука, претње, понижења, да поново нисмо у стрепњи за голи живот ове земље и наше деце.

Остаје међутим утеха да смо увек излазили као победници. И овај велики дан сведочи о томе. Изашли смо из прошлог рата као четврта армија по броју и снази у Европи. Само земља у којој је свака стопа истовремено била и фронт

и позадина, могла је да регрутује толику армију - револуционарну, народну.

Поштовани пријатељи, моје речи су данас и заслужене честитке за велику победу, али и прекор за грешке које данас боле нас, и нашу децу. Свестан сам међутим, да човек никада није сасвим сигуран у апсолутну исправност онога што чини или не чини. И сада се свакодневно питамо шта нам је најбоље чинити. Будућност ће показати јесмо ли нашли прави одговор. У томе нам је од користи ваше искуство, ваш савет и ваша подршка. Мислим, наравно, пре свега на савете и подршку наших суграђана што се прославише између два велика септембра - 28. 1941. и 17. 1944. године. Не само због њихових заслуга у рату већ и зато што су после рата из пепела подигли овај град, који се својим брзим развојем прочуо надалеко. Не смемо заборавити да су скоро све Милановачке фабрике никле за њихове пуне животне снаге, да су таквом раду и домаћинском понашању научили и своје потомке.

И опет смо пример којим се дичи Србија. Стварамо и градимо пркосећи незапамћеној светској блокади. Управо такво време је показало да нам је привреда на здравим ногама Њени погони су радили и кад се чинило да то више једноставно није могуће. Општина је упоредо, уз велике напоре настојала да реши животне проблеме који је тиште годинама. И успели смо не само да изградимо још једну велику школу у граду већ

и да помогнемо адаптацију постојећих градских и сеоских школа. Изградили смо систем за пречишћавање отпадних вода, инвестирамо у објекте културе, у уређење града, у пословно - стамбене објекте у селима, као што је сада пример у Прањанима. Имало би на ову тему дуго да се реферише, али вама су то углавном познате ствари. Једну бих ипак и овог пута нагласио: најакутнији проблем ове средине а реч је о водоснабдевању, биће ускоро решен за наредних можда и педесет година. једна огромна инвестиција која нас је сада коштала око 60 милиона марака, а коштаће још десетак, приводи се крају и, ако буде среће, воду из система "Рзав" добићемо крајем августа. Борба је дакле и у миру велика као и у рату, а ова средина се у обе показала изузетном.

Зато нека је вечна слава и хвала свима који су положили животе за слободу ове земље, нека у миру и добром здрављу проживе они који су слободу дочекали и нека судбина поштеди нашу децу нових голгота. Живели.